

Az aktív vízvédelem passzívumai

143

Néhány éve még elő-előfordult, hogy valamelyik nyugat-bakonyi község tanácsától felkeresték a tapolcai székhelyű Bakonyi Bauxitbánya Vállalatot, mondván: „bányakár címen adjon már a cég néhány milliót a vízellátás javítására”. Máshol adott a bánya, nekünk miért ne adna” jelszóval jó néhány jogtalan óhajjal, követeléssel előhozakodó tanácsi, de egyéni apelláta is jelezte: az aktív vízvédelemmel kapcsolatos vállalati intézkedéseknek nagy jelentősége van. Kellő alapaossággal, körültekintéssel szabad csak e témával foglalkozni. A kialakult – „témagazda” – szakembergárdát 15 éve fogja össze a Bakonyi Bauxitbánya Vállalat hidrológiai osztálya. Ők foglalkoznak az aktív vízvédelemmel, ami végeredményben tudatos tervezést és vízellátást jelent a bányászkodás érdekében.

Karsztvízszint alatt

Az egyre mélyebbre kerülő termelési szint az 1950-es évektől elérte a Dunántúli-középhegység fő karsztvízrendszerének eredeti szintjét. A szükség úgy hozta, hogy elengedhetetlenné vált a bauxitbányászat biztonságát és gazdaságos működését szavatoló vízvédelem kiépítése, túlnyomórészt a bányászatot megelőző vízszintsüllyesztés. A Nyugati-Bakonyban 1963-ban kezdődött meg az aktív vízszintsüllyesztés.

A Bakonyi Bauxitbánya Vállalat Nyirád–Izamazor térségében a karsztvízszint befolyásolására kapott vízjogi létesítési és üzemeltetési engedélyt. A bauxitbányászat – más bányászati ágazatokhoz hasonlóan – a leglényegesebb hatást a felszín alatti vizekre gyakorolja. Ebből is elsődlegesen a karsztvízrendszerekre, alárendelten a réteg- és talajvízrendszerekre. A vízszintsüllyesztéssel nőtt a depressziós tér, s ennek következtében a bányakár.

Források, termelő kutak, vízművek sínylették meg az aktív vízvédelmet. A törvény értelmében az okozott károkat elsődlegesen természetben kell pótolni. Ahol vízelvonás volt, vagy van, ott a bányakárkeretből a víz pótlására törekedik a vállalat. Víz helyett vizet,

mert forinttal nem lehet mosni, főzni, mosdani, inni. Ahol a vízelvonás bizonyított volt, ott a községi vízellátás megoldásába „szállt be” a Bakonyi Bauxitbánya, természetesen a károsítás mértékével arányosan.

Ahhoz, hogy ezt az elvet érvényesíteni tudják, tisztában kellett lenni a bauxitbánya vonzáskörzetének hidrológiai helyzetével. A vízkárok minél gyorsabb és pontosabb feltárása céljából nemcsak vízemelések közvetlen környezetében, hanem távolabb is vízszintméréseket végeznek a bánya munkatársai. Ezzel is biztosítják az előforduló bányavízkárok feltárását. Rendszeres méréseket végeznek Diszsel, Monostorapáti, Gyulakeszi, Pula, Őcs, Pusztamiske és Zalaszántó területén. A kiértékelést éves jelentésükben a Magyar Alumíniumipari Trösztnek és a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóságnak is megküldik. (Vízvédelmi tevékenység csak vízügyi és bányahatósági engedéllyel végezhető.)

A vízemelés okozta károkat valamennyi esetben kielégítően rendezték. Nagy hangsúlyt fektettek a lakosság panaszainak megoldására. Jó minőségű ivóvízzel látják el a távvezetéket és 30 település vízpótlását oldották meg.

A bányavizek elvezetésével és a víz minőségének megóvásával kapcsolatban is vannak kötelezettségeik. Ilyen például a Viszló patakon keresztül a Balaton táplálása. 1983-ban a vállalat kidolgozta az OVH elnökének rendelkezése és a Vízgazdálkodási Intézet irányelvei alapján a Bakonyi Bauxitbánya Vállalat vízminőségi kárelhárítási tervét.

Hévíz, tavasbarlang és a többiek

Az utóbbi évek súlyponti kérdését a Hévízi-tó károsodása, valamint a tapolcai Malom-tónál és a Tavasbarlangnál jelentkező vízelvonás jelentette. A megoldási terv alapján a Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság engedélyt adott a Hévízi-tó téli hőmérséklet-védelmére tervezett létesítmények kivitelezéséhez. A munkákat vállalt Amfora Búvárklub 1984-ben megkezdte a

megoldási terv alapján a szükséges anyagok beszerzését és a munkálatokat.

Az állásfoglalás, a Hévíz környéki fejlesztési program, valamint a tervezhető egyéb hatások és természeti tényezők miatt a nyirádi bányavíz-termelést percenként 350 köbméter biztonsági hozamban határozta meg. (E mennyiség felülvizsgálata jelenleg szintén „folyó ügy”).

Vannak olyan károsodások, melyeket elsősorban tájvédelmi és idegenforgalmi szempontból szükséges felszámolni. Ilyen például a tapolcai Tavasbarlang és Malomtó, melynek részleges helyreállítása a barlang látogatottsága, illetve városképi szempontból volt szükséges. A kárelhárítási munkák – 1982–84. között összesen több mint 16 millió forintot tettek ki.

A károkat is tervezni kell

A bányánál évente készül bányakár- és tájrendezési terv. A kivitelezők bevonásával dolgozzák ki a legmegfelelőbb megoldást, amivel a kár megszüntethető. Ez a terv tartalmazza a kivitelezéshez szükséges kiadásokat is. A Magyar Alumíniumipari Tröszt, az Állami Biztosító illetékeseivel egyetértésben állapítja meg a vállalat bányakár- és tájrendezési pénzügyi keretét. (A bányakárszámlák benyújtásakor a vállalat az elvégzett munkákért járó összeget kifizeti a kivitelezőnek, majd lekéri az Állami Biztosítótól.)

A kármegelőzési, vagy elhárítási munkák költségének jelentős pénzügyi forrása elsősorban az állami költségvetési támogatás, az úgynevezett bányakár pénzügyi keret. A bauxitbánya 1969-től napjainkig több mint 150 millió forintot fizetett ki bányakár pénzügyi keretből a vízelvonással okozott bányakár felszámolására.

A Bakonyi Bauxitbánya 1985-től évenként 12 millió forint vízelvonási bányakárral számol a hévízi károk nélkül. A hévízi vízpótló létesítmények megvalósítása az engedélyezési ütemtől és a műszaki megoldástól függően előreláthatólag összesen mintegy 300 millió forintba kerül.

Laki Pál